

V letošním roce si připomínáme 1180 let od první písemné zmínky o moravském vládcí Rostislavovi. Ten nastoupil do čela Moravanů roky 846 a i když se tak mělo stát dokonce s posvěcením Východofranské říše, následovaly jen další spory mezi panovníky ...

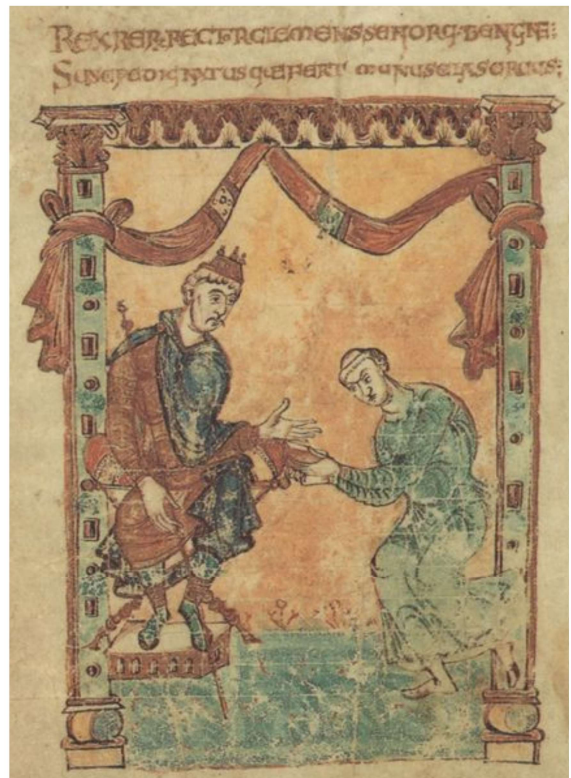
ouhé dva krátké písemné záznamy kronikářů z Východofranské říše nás zpravují o významné události na Moravě. Vděčíme za ně neznámým písařům z klášterních „skriptorií“ a protože se dochovaly pouze jako pozdější písemné opisy, nevíme ani, kde vlastně vznikly. Podle místa nálezů nazýváme dnes tyto letopisy Bertinské a Fuldské. Jejich texty přeložené z latiny zní u prvního z nich takto:

„Ludvík, král Germánů, vytáhl proti Slovanům, ale poděšen jak vnitřním rozbrojem mezi svými, tak vítězstvím nepřátel, vrátil se zpět.“

A podrobněji ve Fuldských letopisech:

„[Král Ludvík II. Němec] ... vytáhl kolem poloviny měsíce srpna [roku 846] s vojskem proti moravským Slovanům, kteří chtěli odpadnout. Zde vše uspořádal a urovnal vše podle své vůle a ustanovil jim za vévodu Rostislava, synovce Mojzírova. Poté se vrátil přes Čechy s velkými nesnázemi a s velkou ztrátou na svém vojsku.“

Zprávy je vhodné blíže vysvětlit, a to s ohledem na mentalitu Franků žijících před téměř 1200 lety a chápání dnešních zájemců o historii. Kupříkladu označení Slovanů jako „chtějících odpadnout“ znamenalo v tehdejší smýšlení Franků a fuldských letopisců, že pomýšleli na vzpouru či odpor vůči jejich říši.

Pravděpodobně jediné dobové vyobrazení krále Ludvíka Němce z 9. století.

Při zpátečním tažení vojska záměrně přes Čechy byly útoky pro Ludvíka Němce zjevně nemilým překvapením. Protože jen rok a půl předtím přijelo za ním do Řezna 14 českých knížat slavnostně na křest a ten byl chápán současně jako vyjádření loajality. Král zřejmě neměl důvod se obávat až takových problémů, jenže situace v prostředí českých kmenů pro něj nakonec příznivá nebyla. O podrobnostech ale opět více nevíme.

Dostáváme se také k důležité otázce: Byli Moravané a Čechové skutečně podřízeni Franské říši, tak jak zmiňují letopisci i při jiných událostech? Představa o závislých provinciích či územních „markách“ se občas dostává do diskuzí. Historici nemají zcela jasno, v jaké míře to platilo a v které době. V každém případě není pochyb o tom, že franský panovník využil roku 846 nějaké situace u moravského vládce Mojmirá a snažil se na sousedním území upevnit svůj mocenský vliv. Nemáme ale dostatek dalších informací k lepšímu poznání těchto událostí.

Byl to Franky právě zprvu akceptovatelný Rostislav, který pochopil mocenskou sílu křesťanských panovníků a zvažoval nezávislosti pro svoji zemi. Po započetí vlády Moravanům byl s králem Ludvíkem Němcem později střídavě ve více vojenských konfliktech i smírech a musel bojovat i proti jeho synovi Karlomanovi. Co je překvapivé, že roku 858 se s ním naopak dočasně spojil proti jeho vlastnímu otci, aby později opět bojovali proti sobě...

Vyobrazení franské vojenské jízdy.
Ilustrace z Trevírského rukopisu z 8.-9. stol.

Pozdějšími aktivními kroky se Rostislavovi nakonec podařilo dosáhnout lepšího postavení pro zemi Moravanů v křesťanské Evropě, a to výjimečným způsobem. Byl to on, kdo za účelem nezávislosti proti Frankům žádal u církevních autorit Evropy původně povolání biskupa pro Moravu. Památný příchod verozvěstů Konstantina a Metoděje z Byzantské říše je dodnes klíčovým okamžikem pro další dějiny Slovanů vůbec a ovlivnil slovanské země také na východě i jihu Evropy.

Rostislav se tímto a dalšími svými panovnickými rozhodnutími znova dostával do sporů s franským vládcem a vládl a bojoval až do roku 870. Tehdy byl následkem intrik odveden ke králi Ludvíkovi do Bavor a údajně oslepený uvržen do vězení v některém franském klášteře. O jeho osudu se žádné další zprávy nedochovaly.

Dnes můžeme říct, že před 1180 lety se v postavě mojmírovského Rostislava chopil vlády Slovanů bezesporu významný panovník a osobnost. Ve své době dokázal odolávat expanzivní Franské říši vojensky i diplomaticky. Víme málo o jeho krocích, smýšlení a o životě, o tom jak to ve skutečnosti bylo s jeho spory se synovcem Svatoplukem. Již nikdo neví, jakými slovy se Rostislav spoutaný v těžkých řetězech a odsouzený k smrti obhajoval před franským králem, který ho nechal „pouze“ oslepit a dožít v klášteře, a co prožil poté.

V každém případě vzpomínáme na neznámý letní den roku 846, kdy na nějaký panovnický stolec Moravanů usedl mojmírovec zvaný Rostislav. Z jeho činů těžili nejen bezprostředně další vládcové Moravy, ale i my dnes žijeme v následné tradici slovanství, reliktu pohanství a především v evropském křesťanském prostředí.

Vybrané prameny a literatura:

- Bartoňková Dagmar, Kalhous David, Kroupa Jiří K., Měřínský Zdeněk, Žáková Anna (eds.): *Prameny k dějinám Velké Moravy. Magnae Moraviae fontes historici I*, Praha 2019, str. 51, 71-72.
- Třeštík, Dušan: *Vznik Velké Moravy. Moravané, Čechové a střední Evropa v letech 791-871*. Praha 2001, str. 150-154, 161-166.
- Lubomír Havlík: *Kronika o Velké Moravě*. Brno 2013, s. 110-113.
- Suchánek, Drahomír - Drška, Václav: *Církevní dějiny. Antika a středověk*. Praha 2019, str. 142-144.
- Mikulec Jiří a kol.: *Křesťanství v českých zemích. Od knížete Bořivoje k dnešku*. Praha 2025, s. 19-23.
- Louis the German. Veřejně dostupné na https://en.wikipedia.org/wiki/Louis_the_German